46ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 392 Կ. ՊՈԼԻՍ, 1902 ՅՈՒԼԻՍ 25/7 ՕԳՈՍՏՈՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ԺԷՄՍԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 25 ԹԷՄՈՒԶ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պաղ Ակի Քաստէպ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیتهدر
اداره‌خانهسی: باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՄԷՋ

Պապակները եկեղեցիին մէջ կատարել հրամայող Պարիարքական կոնդակը երբ այնքան գոհունակութեան առիթ տուաւ իբրեւ եկեղեցական ոչ նուազ օգտակար ու գովելի որոշում մը, միւս կողմանէ սակայն ազատ ասպարէզ մը բացաւ մեր Թաղ. Խորհուրդներուն, իրենց քմահաճոյքին առարկայ ընելու հարսնիքներու առթիւ ըլլուելիք նուիրատուութիւնները, որոնք տարակոյս չկայ թէ վաճառատան մը որոշեալ գինին պէս, պէտք չէր որ սակարկութեան ձեւի մը տակ մնային, որքան չահաւոր ալ ըլլար եկեղեցւոյ համար այն օրինակ դրութիւն մը։

Մենք այնպէս կը կարծենք թէ, Պապակները եկեղեցւոյ մէջ կատարուելու համար Պարիարքարանի կողմէ եղած որոշումը լոկ կրօնական գովելի նախանձախնդրութեան մը հետեւանօք դրուած է, և ոչ թէ իբրեւ շահաբեր զեկան միջոց մը մեր եկեղեցիներուն. ու կոնդակին մէջ ալ մասնաւորաբար նշանակուած չէ իւրաքանչիւր վիճակի հարսնիքներու սակագիները. եթէ ոչ, այնքան կարելի չպիտի ըլլար մեր ժողովուրդին համար՝ այդ որոշման նուիրականութեան վրայ հաւատք ունենալ միմայն կրօնական զգացումներով, քանի որ ատոր մէջ շահու խնդիր մըն ալ երեւան պիտի ելլէր իր ամենէն տգեղ ու գռեհիկ ձեւերուն մէջ։

Բնականաբար, իւրաքանչիւր անհատ երբ հարսանեկան ծախսից կ'ենթարկուի, իր պակը եկեղեցիին մէջ կատարուելով, առաջին անգամ ի՛նք պիտի փափաքի որպէս զի իր եկեղեցիին նուէր մը ընէ. ասոր կարծեմ չը կայ մէկը որ «չէ՛» պատասխանէ, սակայն բառին ամէնէն լայն առումովը կատարելապէս անմբռնելի է այդ «կամաւոր» ըլլուելիք նուէրին դրժումը, ու պահանջումը՝ որոշեալ գումարի մը, ա՛յնչափ՝ որչափ ջահեր վառուած պիտի ըլլան եկեղեցւոյ մէջ, ա՛յնչափ որչափ՝ մոմեր անկուած ըլլան սեղանին՝ վրայ, ա՛յնչափ՝ որչափ աթոռներ շարուած ըլլան ատեանին մէջ, և վերջապէս ա՛յնչափ՝ որչափ «քէֆ»ը ուզէ սա՛ մեր Թաղ. Խորհուրդին։

Թաղ. Խորհուրդները գիտէ՛ք, մասնաւոր Պոլսոյ Թաղերուն մէջ, ի՛նչ քմահաճ գործեր կը տեսնան, կը կարգադրեն. անգամ մը որ գործի գլուխ, բանկաւոր գլուխ անցնին, ալ «մնօրօրիզէ» կ'ընեն եկեղեցին, գպրոցը, ու «ֆըռըլտախ»ի պէս իրենց ուզած կողմը կը դարձնեն, իրենց ձեռքին մէջ խաղալիկ ընելով եկեղեցիին ու գպրոցին բոլոր պաշտօնեաները, սկսեալ քարոզիչէն մինչեւ տնտես աղքատը։

Խնդիրը իր բոլոր պարզութեանը մէջ քննելով, կատարելապէս համոզուած ըլլալով որ հարսնիքի մը տէրը պէտք է որ անպատճառ գումար մը նուիրէ եկեղեցիին, իբր նուէր, —անշուշտ խօսքերնիս հարուստէն մինչեւ «մանաֆ» մարդերու համար,— պարտաւոր չենք տեսներ երբեք, որպէս զի Թաղ. Խորհուրդներուն պահանջած գումարը տայ, քանի որ այն ատեն խնդիրը նուէր ըլլալէ դադրելով, առուտուրի մը հանգամանքը պիտի առնէ, ու մեզի հետ մէկտեղ մեր բոլոր ժողովուրդն ալ երբեք չի փափաքիր որ եկեղեցին առեւտրական տուն մը եղած ըլլայ, որուն բանկալին մէջ սակարկութիւններ կատարուին ու այս պատճառաւ շատ մը ունեւոր կարծուած չունեւորներու ալ սիրտերը վիրաւորուին։

—Մէկ ջահի համար մէկ ոսկի, երկու ջահի համար երկու, մեացեալներն ալ մէկեալ հինգ ոսկի. և սա՛նկ «էնամֆ» մարդերու համար, գիտէ՞ք, որոնց ընտանեկան, հարսանեկան ծախքերը նկատի առնելով մասամբ մըն ալ «եկեղեցւոյ մէջ Պակ»ի խնդիրը կը պաշտպանուի։

Ֆանթէզի ծախքեր մի՛ ընէք, ըսին, հիմա ալ եղեր են ֆանթէզի ջահերու համար (Թաղ. Խորհրդոյ բացատրութեամբ) սակագին կ'որոշեն. խաւարին մէջ տեղի չի՛ պիտի ունենայ անշուշտ հարսնիքը, և եկեղեցին մէկ կամ երկու ջահ վառելով ի՞նչ վնաս կ'ունենայ եթէ իր որոշած սակագինը չառնէ անպատճառ, ու կամաւոր նուէր մը ստանայ։

Ամէն պարագայի մէջ, կը կարծենք թէ եկեղեցին աւելի կամաւոր նուէրներով է որ իր մարդերը կ'ապրեցնէ, ու ժողովուրդին վրայ բռնանալը դերասական տեսակէտով, աղէկ նշանակութիւն մը չի տար վերջապէս. իրաւ է թէ Թաղ. Խորհուրդները եկեղեցիին համար աւելի շահաւոր ըլլալը կը փնտռեն, սակայն չեն գիտեր թէ իրենք ո՛և է իրաւասութիւն չունին նուէրի մը համար այսչափ կամ այնչափ որոշում տալու, ու հակառակ պարագային «չըլլար, չենք կրնար» պատասխանելու, երբ դիմացինը տրամադրութիւն չունենայ իր քսակին բերանը անոնց ուզածին չափ բանալու։

Նոյն բանը նաեւ կնունքներու, ննջեցեալներու համար։ Զկայ Թաղ մը այսօր Պոլսոյ մէջ, ուր կնունք մը, հարսնիք մը, կամ ննջեցեալ մը պատահի, և Թաղ. աղաները պատկառելի լիսթա մը չունենալու ամէնէն մեծ հաճոյքը չունենան, ու չխլեն կարելի եղածին չափ շուտ, «սակարկուած» դրամը, պէտք եղած տեղէն, իբրեւ թէ մարդիկները, այդ կանչի զանազան պատկերներուն տէրերը, իրենք իրենց պարտականութիւնը չգիտցող մարդիկներ, կամ լաւ ևս է ըսել, դրամէ փախուստ տուողներ մը ըլլային։

Ու ասիկա, հաւատացէ՛ք, ամէն տեղի համար, ամէն Թաղականներու համար. բացառութիւն ըսուած աւանդական յանկերգը կը ցաւիմ որ հոս չեմ կրնար գործածել, քանի որ բացառութիւն չկայ ասոնց մէջը և քանի որ ամէն Թաղական քրոնիկ հիւանդութեան մը պէս վարակուած է «քարուս» ըսուած ախտէն։

Ու կը խորհիմ թէ արդեօք՞ բարի ըլլայ որ Ֆմանճոյքը վերնայ բոլորովին մեր Թաղային գործերէն, ու Թաղ. Խորհուրդները կարողութիւնը ունենան հանգնալու, ըմբռնելու թէ եկեղեցին կամ վարժարանը իրենց խաղալիքը չէ։

Աւելորդ կը համարինք ա՛ս երանելի մարդիկներուն վարժարաններու մասին ըրած կարգադրութիւններով զբաղիլ, քանի որ մեր այս գրութեան նպատակը չէ, և քանի որ արդէն անհաճոյ հանգամանք մը ունին անոնք, իրենց ամէնէն անարդար պատկերներով։ Գոնէ՛ դպրոցի երես տեսած ըլլային...

Անդրադառնալով ուրեմն մեր մասնաւոր բա՛ն հարցին, կը սիրենք յուսալ որ Պարիարքարանը նկատի առնելով այս պարագան, «պարտ ու պատշաճը տնօրինելու» —չնորհը պիտի ընէ, եթէ ոչ պիտի դայ օր մը որ մեր եկեղեցիներու տաճարին դրան վրայ սա տառերն ալ պիտի կարդանք.

«Prix fixe.- Սակարկութիւն չկայ»։

ՎԱՀԱՆ Ս. ԹՕՇԻԿԵԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՕՍՄ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԲԻՒՐԵՂԻ ԿՏՈՐԸ

Տղեկին ձեռքը հին ջահէ մը փրթած բիւրեղի կտոր մը կայ, որուն հետ կը զուարճանայ. քիչ մը վեր կը վերցնէ, աչքին կը բռնէ արեւին դէմ, անոր թափանցկութեանը մէջ փթթող դեղին, կարմիր, վարդերանգ և կապոյտ արեւներուն դողդղալը կը դիտէ, ու այս ժպտող, կայտառող, խուսափուկ և երփներանգ արեւներով կը զբօսնու, որոնք իրենց չափիւղայ, յակինթ, գաճաճ ու զմրուխտի լոյսերովը՝ լեկամխառն վարդեր, մանիշակախառն շառագունեներ կը ցրցքեն, գունագեղ ծիծաղներուն մէջէն մաղուած, և կը թափթփին, մերթ երկարաձգուելով բեկ-բեկ, մերթ ցրուելով տարտուն։

Այս արեւները ժպտող, կայտառ, թռչտուն, երփներանգ արեւներ էին։

Ցանկարծ աղեկը, ասոնց իսկութեան գաղտնիքը հասկնալու համար, քարով մը ջախջախեց, փոշիները ափը լեցուց, նորէն աչքերուն տարաւ, նորէն սկսաւ նայիլ. սակայն հիմա հոգեվարք, բեկ-բեկ գոյնի մը լուսաստուերէն զատ բան մը չկրցաւ տեսնել. ափին մէջինները փլփլած արեւներու փոշիներ էին կարծես, որոնք կուլան, կը հատնին, կը մարմրին։

* * *

Ծանր ոչ մի բան չեղաւ։ Ամէն ինչ հոգեվարքի մէջ էր։ Ամէն ինչ հոգեվարքի մէջ էր։ Ամէն ինչ հոգեվարքի մէջ էր։

Հէ՛ք երիտասարդ սիրտ, հէ՛ք լուսաշող բիւրեղի կտոր... քեզ ալ իրականութեան հարուած մը ընկնեց, ջախջախեց, ու բոլոր ըզձանքներդ, յոյսերդ երազանքներդ այն հարուածին սաստկութեանը ներքեւ ափ մը փոշի դարձան միայն։

Հիմա ես ալ ասոնք ափիս մէջ առնելով, հեռուէն ծիծաղկոտ ժպիտով մը նայող արեւին դէմ կը բռնեմ. ինձ այնպէս կը թուի թէ անոնց մէջ տակաւին գոյնի ակնապատիր ժպիտ մը կայ, բայց այս ժպիտները, ափսո՛ս, կը հասկնամ որ, այս ժպիտները լացող, մարմրող, մեռնող ժպիտներ են...։

ԽԱԼԻՏ ԶԻԵԼ

Թարգմ. ՄԱՆՈՒԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՄԻՍԻՕՆԱՐՆԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ամերիկեան միսիոնարաց վարժարանը այս տարի 20ի չափ ուսումնասիրաներ տուաւ։ Այս օտար վարժարանին ուսանողները, որոնք ամենամեծ մասով թուական են, բոլորն ալ աղջիկ թէ մանչ՝ զաւակներն են մեր Առաքելական Ս. եկեղեցւոյ պատկանող ծնողքներուն, որոնք դժբաղդաբար ըրածնուն ու բռնած խոտոր ընթացքնուն անգիտակ՝ իսկապէս բարձր եղող մեր վարժարանները Թողած՝ հրապուրուելով օտարին մէջ տեսնուած արտաքին պնդփայլերէն, օրինակելով իրարու տուած չեղ ընթացքներէն, ինչպէս նաեւ միամտաբար հաւատ ընծայելով միսիոնարաց չահերուն ծառայող տեղական մեր երկու ինկած անձանց ի նպաստ միսիոնարական դպրոցաց և գործերուն տարիներէ ի վեր լռայած չահադէտ ու անարդար գովասանքներուն հոն մտքով ու սրտով վնասուելու կ'ուզարկեն իրենց սիրասուն զաւակները փոյթ չտանելով բնաւ անոնց ընդդիմակելի գաղափարներուն ու կրելիք մը-տաբդնչումներուն որոնք համակ ընդդիմադիր ու հարուածող ոյժ մը պիտի կազմեն ապագային մեր եկեղեցւոյն իրական չահերը ջլատող։ Եւ չատ չանցած պիտի տեսնեն ծնողքը թէ, ինչպէս իրենց զաւակներն՝ յարանուութեանց կրթավայրերն յաճախելու առաջին և երկրորդ տարիներու մէջ իսկ կը սկսին ծայր տալ չը հաւնող, քննադատող, և հեռվեհեռ մայրենի եկեղեցին իր ծէսերովն ու խորհուրդներովն արհամարհելու չափ իմաստակներ ըլլալու և վերջ ի վերջոյ, կամ յոյժ սառն վերաբերումով մը Առաքելական եկեղեցւոյ զաւակ մնալու, և կամ առչորող կրքէ մը, ըսես, կրծող որդէ մը պարբուած, դաւանափոխութեան դիմելով այլեւս մայրենի եկեղեցւոյ զաւակ չըլլալը պատիւ սեպելու իրենց։ Ահա անխուսափելի արդիւնքը օտար կրթավայրերու տուած դաստիարակութեան և կամ որ նոյն է անանց կրօնական հաւաքումներուն երթալ անխորհրդաբար ունկնդրելու յոռի սովորոյթին արդիւնքը. նոյն է, այն է ինքնասուիլ անոնց մօտիկ կամ ա՛նոնց հետ քիչ մը քիչ կամ քիչ մը չատ հաղորդակցիլ սիրելուն պէս։

* * *

Այս ընթացաւարտները, դպրոցը թողնելուն պէս՝ հայ գիւղօրէից մէջ կը սիրուին գիւղացիներուն սիրան ու հոգին իրենց սիրած կերպովն կրթել, դաստիարակելու համար, թուականին մաս մը միսիոնարներէ և տեղ տեղ մաս մըն ալ հայ գիւղացիներէն ստանալով։ Թէ որքան վնասակար կը դառնան այս օտարասուն կրթողները, բացայայտ է։ Տգէտ հայ գիւղացին նախ կը գայթակղի, ապա քիչ քիչ ասոնց համոզողներ կ'ընծայէ, տակաւ լուսաւորիչը փոքր մարդ կ'ներեւի իրեն, իսկ Լուսաւորը մեծ ու խոշոր։ Իսկ գիւղական նոր սերունդը, մտաղաղի ուսանողներն չատ աւելի դիւրաւ ու հաստատօրէն կ'ազդուին ասոնցմէ, զի լաւն ու յոռին, հարազատն ու օտարն հասկնալու ամենաւելի կարող չեն։

Այս համակ վնասաբոյր իրողութեան առաջքը առնելու համար «միջոցներ չունինք» ըսելը սխալ մըն է ու ճշմարիտ չէ, զի մեր ձեռնհասութեան տակ միջոցներ կան իրօք, որոնք մեզմէ դրամ անգամ չեն պահանջեր։

Զը գիտենք ի՞նչ անտեղի նկատում կայ կանոնէր, արդիւնք է արդեօք մեր կղերական դասը, որոնք իրենց այս ամէն տարրական պէտքերուն մէջ կը թերանան. կախում մը ունին արդեօք յարանուանութիւններէն, որոնք իրենց ջանքերով մեր եկեղեցւոյ հօտին հետ և իսկապէս իրենց (քահանաներուն) չան հետզհետէ նուազեցնելու կը ձգտին և ասոր յաջողութեամբը կը բերկրին։ Նման պարագաներու մէջ մեր քահանաներ անխոյթ են իրենց բարոյական և նիւթական չահերը պաշտպանելու մէջ։

Կարելի է ըսել թէ զուրկ չենք իսպառ խօսիլ ու քարոզել կրցող ձեռնհաս քահանաներէ, որոնք սակայն գրեթէ լռութեամբ ու անտարբերութեամբ կ'անցուցնեն իրենց ժամանակը՝ մկրտութեան, պսակի և թաղումի ատեն միայն ժիրաժիր գործելով։ Սխալ և յոյժ անշահաբեր է այս ճանապարհ։ Մեր քահանաները պարտին դրապէս սիրել հօտերին ու չաներին, որոնց նուազման պատճառը բուն իսկ իրենց անպարտաճանաչութիւնը ու ծուլութիւնն է։

* * *

Այս առթիւ հարկ կը համարիմք հետեւեալ առաջարկը ընել։ Վիճակիս առաջնորդարանն պաշտօնապէս ծանուցագիր մը ղրկել տեղիս միսիոնարաց և պահանջել որ ամէն աւարտող աշակերտ, որուն հայ դիւղի մը մէջ դասախօսելու պաշտօն կը տրուի, ներկայանայ, իր պաշտօնատեղին երթալէ առաջ հայոց Առաջնորդարանը, հոն առանձին տոմարի մը մէջ անունն, մականունը, Ամերիկեան միսիոնարաց վարժարանին մէջ ուսած ըլլալը արձանագրել տալու, նաեւ խոստում տալու որ դաւանափոխական տեսակէտով բնաւ պիտի չգործէ պաշտօնավարած դպրոցին մէջ ու կրօնական պղտորիչ գաղափարներ տղոց տալէ պիտի զգուշանայ միշտ։ Այն խոստումն տալէ և պաշտօնավարած գիւղին անունն ալ արձանագրել տալէ ետք թոյլատրել որ գործին երթայ։ Խոստման դէմ գործած պարագային դայն իսկոյն պաշտօնէ դադարեալ համարելով արձակել տալ ի զգուշութիւն նմաններուն։

Ընդունելով հանդերձ թէ ասոր հիմնական դարմանն է մեր վարժարաններէն ելլող սաները ղրկել հայ գիւղերէից մէջ դասախօսելու, որոնցմէ չունինք սակայն, ինչպէս նաեւ գիւղական քահանայից՝ հովուական զգուշացնող պարտքերին կատարելու համար ազդու և պաշտօնական հրահանգներ ղրկելը, պէտք մը որ ցարդ անտեսուած է, մինչեւ կեդրոնական Թաղային ուսումնարանի մը հաստատումն Վանայ մէջ, որով հնարաւոր պիտի ըլլայ կրօնասէր սաներ ընծայել քաղաքին և գիւղօրէից միանգամայն։

Վ...

* * *

ՀՈՎՈՒՍԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երկու ժամ ճամբայ քալեցինք սիրուն կանաչ թաւշապատ դաշտի մը վրայէ, ցորեններու ծփծփուն ալիքները ծովու ալեաց նման, աղուձախ բուրդ ծաղիկներու և թռչտող գունագեղ թիթեռանց տեսքը միշտ ուշ ու ուշադրութիւն կը գրաւեն, մանաւանդ երեկոյեան անուշ զեփիւռը որ մաղէ դէզերը կը ծածանեցնէ և քրտնած ճակատը կը հովանէ կենդանացնելով պարտասած անձերը. կը հասնինք Զիմառա, փոքրիկ հետաքրքրութենէ դրդեալ փողոցի գլուխներ բռնած են. ջղջիր կը փութան այցի։ Զիմառա՝ գիւղերուն թանկագինն է, իր ճաշակաւոր տուներով, որոնք փակած են լերան մը կուրծքի. առջեւն ունի արգասաւոր դաշտ մը. կուրծքը տուած ընդարձակ հորիզոնի մը, չատ հեռուները կը դիտէ, Սարը Զիձկը, Սուսուլ բէյին, Բէչիչ Տիւզին, Սանդիսի լեռը, Արական, Նորվեր, Ապրանք ու Նարեկացիի ուխտատեղին. ասոնք պնակի մը մէջ իր առջեւն են. ամէն դիէ կ'ընդունի ա՛նուշաբոյր հովերու տարափը, օդը ա՛նգամ անշան խմբագրատան մը ծանուցումներէն իր վերելքին ատեն, երբ նորավէպ մը գրպանը ինքզինքը չորս պատերուն մէջ գտեր էր յանկարծ։ Ս. առաջին տպաւորութիւնը մանքին մէջ անջնջելի կերպով քանդակուեր էր։ Եւ ինչ որ յաջորդաբար դիտեր, զգացեր, ու եղրակացուցեր էր վերջը՝ դատն պատրանքի զգայութիւն մը եղեր էր միայն...։— Վայրահակ գլուխներ՝ օտար թերթերու վրայ, արագ, դիւային չարժումներ գրչի ու մատիտի, խմբագրականի պատրաստութեան ակամայ փորձ մը՝ յորանջումով մը ընդմիջուած, գրաշարի յեղակարծ երեւումի մը՝ ինչպէս անպարար մը թատերաբեմին վրայ, «փորձ»երու սրբագրութիւններ՝ անվերջանալի, մշտանորոգ ու մենակերպ, սպասումներ՝ արտասահմանէ ու գաւառներէ գալիք նամակներու որոնք կ'ուշանային, վերջապէս անհրապոյր ոգեւորութիւն մը, մտաւորական ու թէ՛ դրական, որոնք բռնի հաստատելու էին իրարու հետ և իրարմով ընթանալու էին, տառապագին վերաբերումով մը։

(Շարունակելի)

ՄԱՆԶՈՒՄԷ Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԸ

(Պոլսահայ կեանքէ)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ.

Այսպէս, տակաւ սփոփուած իր նոր կեանքին ապրելակերպովը կ'ուզէր զբաղել Սիրանոյշ։ Մրչափ պիտի խայտար իր զգայնիկ հոգին երբ առաջին ամիսներուն չահածը իր մօրը յանձնելու բախտը ունենար։ Իրրեւ անկախ ու սլացիկ միտք, իրեն համար իր պաշտօնը չիկնում պիտի չբերէր իր դէմքին վրայ. պիտի չտառապէր անով, օ՜հ, ո՜չ։ Ու յետոյ, ո՞չ ապաքէն Մելինէ արդէն պղտիկ քոյր մը ունէր իրեն։ Անոր պիտի տար կեանքին հակադրական վիճակներուն ծանօթութիւնը։ Պիտի պատրաստէր զայն այնպէս ինչպէս կը պատրաստեն մէկը հանդուրժելու համար յաջողութեանց ու դժբախտութեանց անակնկալներուն։ Իր կեանքը անոր աչքին առջեւ, անհուն բաց գրքի մը նկարուն պէս, պիտի տարածէր։ Այս բարոյական-իմաստասիրական դիտելիքներուն հետ զորս սիրով — ու դառնութի՛ամբ ալ—պիտի դասաւանդէր, պիտի մղուէ տար նաեւ անոր դաշնակի ու ֆրանսերէնի դասերուն։

Իր չուրջը, իրեն համար, այսպէս, ապրելու տարբեր ու միջակ հորիզոն մը կը ձեւանար որ թեթեւ մխիթարութիւններ ու խաբուսիկ հրապոյրներ պիտի ընծայէր իրեն։

* * *

Երբ Մելինէին վրայ կը մտածէր զայն սիրուն ու միամիտ բարութեամբ աղջիկ մը գտնելով որ պիտի կրնար օգտուիլ իր առնելիք դասերէն, Վահրամը յիշեց վայրկեան մը։ Երիտասարդը, զոր այդ գիշեր տեսեր էր, լաւ տպաւորութիւն մը թողուցեր էր իր վրայ՝ բարեհամբոյր բնութեամբը ու խնամուած շարժուձեւերովը։ Եւ պահ մը Արամն ու Վահրամը սկսաւ իրարու հետ բաղդատել։ Իր աչքին, իր հայեացքով ու քնութեան, Արամ բուն աշխարհիկ էր, Բերայի մշտաթարմ ծաղիկ մը որ կը ծլի ո՛ւր որ ալ իյնայ, մինչ Վահրամ, աւելի վերապահումներու ենթակայ, բարեկիրթ կենցաղագէտ մը որչափ որ անոր խօսակցութենէն ու արտաքին ձեւերէն կը դատէր։ Արամին մէջ ապրելու գիտակցութիւնը ո՛րչափ ալ խաբուսիկ՝ բայց և այնպէս նո՛ր չափ ալ խորուսկ՝ բայց և այնպէս նո՛ր չափ ալ խորուսկ ու շեշտալից էր... Վահրամին ապրելակերպը չէր կրնար սահմանել։ Արամին խանդավառ ու ախորժելի գեղապաշտութիւնը խառնուեր էր զինքը նախանձի ջեղ մը շարժելով մինչեւ սիրտը, Վահրամին ծանր ու անայլայլ լրջութիւնը զբաղեցուցեր էր զինքը. Բերայի երիտասարդին կը համակրէր Բայց Պոլսեցին ալ չէր արհամարհեր. եւ եթէ առաջինին հանդպած չըլլար միւսը պիտի սիրէր։...

* * *

Անդին Վահրամ կը շարունակէր ապրիլ իր յոյսերուն հետ։ Երիտասարդը ժամանակէ մ'իվեր նոր զբաղում մը սկսեր էր աւելցնել արդէն ունեցածներուն վրայ։ Դրասենեակին մէջ, պարապ մնացած ժամերուն, երբ թուանշաններու, գիրքերու, գիծերու չուարեցնող ցանցաւորումէն գլուխը պահ մը փրկած, այդ տափակ ու մենակերպ ժամանցներուն մէջ պուտ մը հրապոյր կաթեցնող վայելք մը կը փնտռէր, իր ներքին թարմ տպաւորութիւններուն կը դիմէր, թղթի մը վրայ անոնց ուրուագրութիւնը ընելու մարմաջը զգալով։ —Եւ արդէն ո՞ր զգայուն ու գրչի տէր գրագիրը մեր մէջ՝ քիչ մը այդ փորձութիւնը չպիտի ունենար, վաճառական տաղտուկի կեանքին պատճառած անհանդուրժելիութեանը մէջ...։ —Այսպէս, ոտանաւորներ, նո՛ր ավէպեր կամ արձակ քերթուածներ փորձել տեսակ մը հաճոյք կը պատճառէր իրեն. կը գրէր, կը սրբագրէր, կ'աւելցնէր, չէր հաւներ։ Կ'զգար թէ գրելու կոչումը չէր պակսեր, բայց երկար տարիներ ծոյլ վերաբերում մ'ունենալուն գրականութեան հետ, չատ քիչ կամ հազիւ կը յաջողէր գեղեցիկ բան մը արտադրել։ Վերջին պահուն, սակայն, Սիրանոյշին սէրէն մարակուած ու անոր անձնատուր եղած, ուղղեցոյց զաւակ չըլլալը պատիւ սեպելու իրենց։ Ահա անխուսափելի արդիւնքը օտար կրթավայրերու տուած դաստիարակութեան և կամ որ նոյն է անանց կրօնական հաւաքումներուն երթալ անխորհրդաբար ունկնդրելու յոռի սովորոյթին արդիւնքը. նոյն է, այն է ինքնասուիլ անոնց մօտիկ կամ ա՛նոնց հետ քիչ մը քիչ կամ քիչ մը չատ հաղորդակցիլ սիրելուն պէս։

* * *

Այս ընթացաւարտները, դպրոցը թողնելուն պէս՝ հայ գիւղօրէից մէջ կը սիրուին գիւղացիներուն սիրան ու հոգին իրենց սիրած կերպովն կրթել, դաստիարակելու համար, թուականին մաս մը միսիոնարներէ և տեղ տեղ մաս մըն ալ հայ գիւղացիներէն ստանալով։ Թէ որքան վնասակար կը դառնան այս օտարասուն կրթողները, բացայայտ է։ Տգէտ հայ գիւղացին նախ կը գայթակղի, ապա քիչ քիչ ասոնց համոզողներ կ'ընծայէ, տակաւ Լուսաւորիչը փոքր մարդ կ'ներեւի իրեն, իսկ Լուսաւորը մեծ ու խոշոր։ Իսկ գիւղական նոր սերունդը, մտաղաղի ուսանողներն չատ աւելի դիւրաւ ու հաստատօրէն կ'ազդուին ասոնցմէ, զի լաւն ու յոռին, հարազատն ու օտարն հասկնալու ամենաւելի կարող չեն։

Այս համակ վնասաբոյր իրողութեան առաջքը առնելու համար «միջոցներ չունինք» ըսելը սխալ մըն է ու ճշմարիտ չէ, զի մեր ձեռնհասութեան տակ միջոցներ կան իրօք, որոնք մեզմէ դրամ անգամ չեն պահանջեր։

Զը գիտենք ի՞նչ անտեղի նկատում կայ կանոնէր, արդիւնք է արդեօք մեր կղերական դասը, որոնք իրենց այս ամէն տարրական պէտքերուն մէջ կը թերանան. կախում մը ունին արդեօք յարանուանութիւններէն, որոնք իրենց ջանքերով մեր եկեղեցւոյ հօտին հետ և իսկապէս իրենց (քահանաներուն) չան հետզհետէ նուազեցնելու կը ձգտին և ասոր յաջողութեամբը կը բերկրին։ Նման պարագաներու մէջ մեր քահանաներ անխոյթ են իրեն բարոյական և նիւթական չահերը պաշտպանելու մէջ։

Կարելի է ըսել թէ զուրկ չենք իսպառ խօսիլ ու քարոզել կրցող ձեռնհաս քահանաներէ, որոնք սակայն գրեթէ լռութեամբ ու անտարբերութեամբ կ'անցուցնեն իրենց ժամանակը՝ մկրտութեան, պսակի և թաղումի ատեն միայն ժիրաժիր գործելով։ Սխալ և յոյժ անշահաբեր է այս ճանապարհ։ Մեր քահանաները պարտին դրապէս սիրել հօտերին ու չաներին, որոնց նուազման պատճառը բուն իսկ իրենց անպարտաճանաչութիւնը ու ծուլութիւնն է։

* * *

Այս առթիւ հարկ կը համարիմք հետեւեալ առաջարկը ընել։ Վիճակիս առաջնորդարանն պաշտօնապէս ծանուցագիր մը ղրկել տեղիս միսիոնարաց և պահանջել որ ամէն աւարտող աշակերտ, որուն հայ դիւղի մը մէջ դասախօսելու պաշտօն կը տրուի, ներկայանայ, իր պաշտօնատեղին երթալէ առաջ հայոց Առաջնորդարանը, հոն առանձին տոմարի մը մէջ անունն, մականունը, Ամերիկեան միսիոնարաց վարժարանին մէջ ուսած ըլլալը արձանագրել տալու, նաեւ խոստում տալու որ դաւանափոխական տեսակէտով բնաւ պիտի չգործէ պաշտօնավարած դպրոցին մէջ ու կրօնական պղտորիչ գաղափարներ տղոց տալէ պիտի զգուշանայ միշտ։ Այն խոստումն տալէ և պաշտօնավարած գիւղին անունն ալ արձանագրել տալէ ետք թոյլատրել որ գործին երթայ։ Խոստման դէմ գործած պարագային դայն իսկոյն պաշտօնէ դադարեալ համարելով արձակել տալ ի զգուշութիւն նմաններուն։

Ընդունելով հանդերձ թէ ասոր հիմնական դարմանն է մեր վարժարաններէն ելլող սաները ղրկել հայ գիւղերէից մէջ դասախօսելու, որոնցմէ չունինք սակայն, ինչպէս նաեւ գիւղական քահանայից՝ հովուական զգուշացնող պարտքերին կատարելու համար ազդու և պաշտօնական հրահանգներ ղրկելը, պէտք մը որ ցարդ անտեսուած է, մինչեւ կեդրոնական Թաղային ուսումնարանի մը հաստատումն Վանայ մէջ, որով հնարաւոր պիտի ըլլայ կրօնասէր սաներ ընծայել քաղաքին և գիւղօրէից միանգամայն։

Վ...

* * *

ռողջ, ջուրը անուշ, դիրքը հմայիչ, տեսքը գրաւիչ, գիւղերու վոստիրը։ Ժողովուրդը բարեկեցիկ է, կրթութեան նոր հետամուտ, քահանայ 2-3 տարիէ ի վեր է որ ունին։ Եկեղեցի մէկ հատ գիւղին կեդրոնը, փառաւոր հոյակերտ, համակ սպիտակ քարերով, ունին մէկ արական դպրոց՝ 2 դասատու ու 70 աշակերտով, մատուռներ, վերի, վարի վանք, ներքեւի վանք, Ս. Սարգիս, Ս. Պողոս Պետրոս, Սուրբ Վառվառ, Սուրբ Յարութիւն, Ս. Աստուածածին։ Եկեղեցիի շարքին վրայ կայ մի լճակ հոսուն ու առատ, գիւղին կեանքը և դաշտին ջիղը. պարտէզներ ընդարձակ, բարձրուղէզ կաղամախիներ, հաստատմամ ուռենիք, ընդարձակածաւալ ընկուզենիներ և այլ պտղատու ծառեր պտներ են գիւղը. հողը բանջարեղէնի և ցորենի առանձնայատուկ է, 1 արտավար արտէն 2-2500 քաշ բաթաթէս կուտայ, առատ սոխ, պտտոր, ցորեն, գետնախնձոր, լոբիա կ'արտադրէ և կ'արտածէ ի Տիվրիկ ու յԱկն։ Տղամարդիկ այնպէս աշխատասէր չեն քան կիները, կիները չափազանց աշխատութեան պատճառաւ ծաղիկ հասակի մէջ կենդանրաւ կը լինին։

Բան տարի քահանայ չունենալէ վերջ հիմա քարոզ լսելու մարմաջէն բռնուած են, շատ սիրով կ'ընդունին հասարակ օրերն իսկ քարոզ լսել։ Մեզ ալ առաջարկեցին և մենք ալ խօսեցանք ի տարաժամու։ Տ. Վարդան քահանայ պաշտօնին ու գրչին մէջ կարող և հմուտ է. 2 օր մնալէ վերջ կ'ուղեւորինք Կասմա գիւղ. Պաչկիի տէրէ ըսուած ճամբովն, քովընտի արտերուն մէջ լծուած եզներ կը հիվանդ արօրի լուծին և կիզող արեւուն տակ. անդին ծառի մը շուքին տակ կուրշնեղ լծուարներ տաք խօսակցութեամբ մը թանապուրը կը չվեն. 1 ու կէս ժամէն կը հասնինք Կէջ տաղիի և Աչտաղիի ստորոտը հանգչող գոգաւոր գիւղն, այցելուն բաւական կը հեռաքրքրի առնոր առողջ օդին, սառ ջրին և տեսարանին վրայ, լեռներու ստինքներէն դուրս պոռթկացող ջրեր սառնի հոսուելով իրարգիծ երկու աղւոր դաշտակներ, դիտելու այնչափ ընդարձակ հորիզոնտը չունի. ունի ընդարձակ խաղողի այգիներ և այլ մրգեղինաց։ Ժողովուրդը բացի մի քանի կարողագոյներէ որոնք Պոլսի մէջ լաւ գործերու տէրեր են մնացեալը ալ բարեկեցիկ։ Ջերմեռանդ եկեղեցասէր են, մասնաւնչելի դարմանի կարօտ եկեղեցական գործեր ունին, զորս անշուշտ դպրոցի յառաջացումով կարելի է դարմանել. ունին կէս քարուկիր եկեղեցի Նորատունկեանց յիշատակ, առատաղը փոխելու վտանգին հասած է, Նորատունկեաններէ կ'սպասուի որ իրենց յիշատակը անմոռաց պահեն, ունին ճաշատուարերկյարկի դպրոց մը 70—80 աշակերտներով, երկու դասատու կը դասախօսեն. մին —առաջինը— Բինկեանցի համակրելի երիտասարդ մը։

Քահանային նորընծայ մըն է, փորձառական դասեր պիտի կրնան կըրթական օգտակարութեան չուզին առաջնորդել. —միայն համբերութիւն— իրենց եկեղ. վէճը հաշտարար եղանակով մը վերջացուցինք. շատ լաւ պիտի լինէր որ Տիվրիկի առաջն. փոխանորդը իր մօտիկը եղող թեմերուն գործին հասնէր. քան թէ անգիտակցաբար իր թեմերը չեղող գիւղերուն գործին խառնուէր։ Իրենց ընդունելութենէն և հիւրասիրութենէն գոհ, ճամբայ կ'ընկնինք դէպի Նորվեր։

Ան. ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԷՆ ՀԱՆՈՒԱԾ ՍԱՆԵՐԸ

Ֆրանսայի կրթական նախարարը այս միջոցիս կը զբաղի միաբանական փակուած վարժարաններէն հանուած աշակերտներուն խնդրով, որովհետեւ վարժարաններուն տարեմուտը սկսելուն պէս պէտք է անոնց տեղեր հայթայթել։ Մասնաւորաբար այս խնդրին համար պատրաստուած շրջաբերականին մէջ, նախարարը կը հրամայէ կրթական պաշտօնատարներուն, անմիջական կերպով զբաղիլ աշակերտներուն կացութեամբ։ Նախարարը կը պատուիրէ որ այս ուսանողները կարենան տեղ գտնել թաղապետական վարժարաններու մէջ։ Տեղի խնդրին նկատմամբ յանձնարարուած է կրթական տեսուչներուն, փնտռել տրամադրելի տեղեր, մինչեւ որ նորոգ կառուցանելի վարժարանները աւարտին կամ անոնց ընդարձակումը կատարուի։ Իսկ գալով ուսուցիչներու հարցին, նախարարը կը ծանուցանէ թէ, գոյութիւն ունեցող օրինական պաշտօնեներէն զատ նոր պաշտօններ չպիտի սահմանէ, բայց կրթական տեսուչները պիտի կրնան առժամանակեայ կերպով ընտրել և տեղաւորել ուսուցչական ընտրելիները, եթէ անոնք կարող դատուին։ Կրթական տեսուչները նաև պարտաւոր են անհրաժեշտ պէտքերը միայն նկատի ունենալ և աւելորդ ծախքի դուռ չբանալ։

ԳՆԴԱՊԵՏ ԼԻՆՉԻ ԴԱՏԸ

Լոնտոնի Թերթերը կը գրեն թէ գնդապետ Լինչ օգոստոս 1ին զրկուեցաւ Պան-Տիւ-Թուայի ատեանը, ուր յայտարարեց թէ՝ Պոքսերուն համար պատերազմելու երթալով, ինք ո և է ատելութիւն չունէր Անգլիացիներուն դէմ։

Իբր օրագրող ու թղթակից ինք ուղած էր մանաւանդ տեղեկութիւններ քաղել Պոքսերու պատերազմական դրութեան վրայ։

Բանիցս չանցած է մեղմացնել Պոքսերուն ձեռքը ինկող Անգլիացի բանտարկեալներուն վիճակը։

Դատարանը տակաւին չէ որոշած դատավարութեան բացման թուականը, որ տեղի պիտի ունենայ նոր Ատեանի մը առջեւ։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Եօհաննէսպուրկէն 31 յուլիս թուականաւ կը գրեն.— Մ. Չէմպերլէնի նոր ճառը չատ մը մեկնութիւններու տեղի տուաւ։ Զը կարծուիր որ հանքերու մասին նախարարին ըրած յայտարարութիւնները, պատերազմական տուրքի մը անմիջական հաստատման պատահականութեան նկատմամբ հասարակութիւն ունեցած մտատանջութիւնները մեղմացնելու համար ըսուած ըլլան։ Կարելի չէ ենթադրել որ իրաց այս վիճակը գոյութիւն ունեցող հանքերուն համար հաստատուած ըլլայ. ժամանակի տեւողութիւն մը պէտք է մինչեւ որ կառավարութեան փոփոխութիւնը ազդեցիկ գործունէութիւն մը ցոյց տայ հանքային ճարտարագործութեան յաջողութեան վրայ։ Տարաբոյս չկայ որ Թրանսվալ օր մը կարեւոր բաժին մը պիտի ունենայ պատերազմին պարտքին վճարման մէջ։

Պարզապէս կը խնդրուի որ, կայսերական կառավարութիւնը հիմակուընէ մեղմութեամբ վարուի Պոքսերու հետ, որպէս զի ազատի դժգոհութեան ընդհանուր փորձերէ, որոնք պիտի յապաղեցնեն լրջօրէն երկրին զարգացումը։

ԲՆԻԿՆԵՐԸ

Քէյբթաուն, 1 օգոստոս.— Բնիկ գործերու յատուկ Քաթի տարեկան կապոյտ տետրակը, ամէն տեսակ ոճիրներու և մասնաւորաբար, գինովութեան հետեւանքով յանցանքներու համեմատութեան մէջ զգալի նուազում մը կը հաստատէ պատերազմիկ օրէնքին բոլոր տեւողութեան միջոցին։

Բնակիչներու գլխաւոր վերակացուն կը յայտնէ թէ ժողովրդին բարոյականութիւնը չափազանց լաւ վիճակի մէջ է. բնիկները պատերազմին բոլոր տեւողութեան միջոցին ընդհանրապէս նուազ աղմկայոյզ ընթացք մը ունեցան քան ո և է նախընթաց ժամանակներու մէջ։

ՎԷՆԷՏՈՒԷԼԱ

Թրինիտատէն 31 Յուլիս թուականով կը գրեն։ Երեք շաբաթ է ի վեր Լա Կէյրէն մեկնող Ռամոս զօրավարը, մինչեւ Հիկէսօթ գացած էր զէնքեր ու ռազմամթերք առնելու համար, այսօր Մաքիսթօ հասնելով, և Մէքիսթաի կողմը գտնուող խռովարարներուն հետ միանալով պատերազմ մը տեղի ունեցաւ։ Վիրաւորեալներ արդէն պատերազմէն վերադարձած են։

Տը Մայօ, պատերազմական նաւը, իր հրետանիէն սաստիկ և բուռն կրակ մը արձակեց. կառավարութեան ուժերը Բառաքասէն մասնաւոր երկաթուղիով իջած երեք հարիւր մարդերով զօրացան։

ԼԷՕԲՕԼՏ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԷՏՈՒԱՐՏ ԵՕԹԵՐՈՐԴ

Պրիւքսէլէն 1 օգոստոս թուականով կը հեռագրեն.— Թագաւորին առողջութեան մասին հրատարակուած այնքան գոհացուցիչ զեկոյցները լաւ ապաւորութիւն յառաջ բերին հոս և հասարակութեան միտքերը մտատանջութեան մէջ ձգող քմայական աղմուկներուն սուտ ելլալը երեւան հանեցին։ Անգաղտնապահութիւն մը եղած չի պիտի ըլլար եթէ ըսուէր թէ Լէօբօլտ թագաւորը զարմացաւ և միանգամայն հիացաւ Էտուարտ թագաւորին քաղցր երեւոյթին վրայ, երբ երկու վեհապետները Բոլէսի մէջ իրարու հանդիպեցան քանի մը օր առաջ. Լէօբօլտ թագաւորը իր անհուն գոհունակութիւնը յայտնեց կրկին անգամ իր շուրջը գտնուողներուն։

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Բէքինէն օգոստ. 1 թուականաւ կը հեռագրեն թէ Հիւսիսային երկաթուղւոյ մասին եղած համաձայնութիւնը դիտողութիւններու նիւթ եղաւ Սըր Էռնէսթ Սաթօվի, Մեծն Բրիտանիոյ նախագահին, և Զինկ իշխանին միջեւ։

Մեծն Բրիտանիա ընդունեց ջնջումը այն յօդուածին, որուն համեմատ օտար զինուորական դեր-տնօրէնները պիտի մնային իրենց պաշտօններուն մէջ։

Կը յիշուի թէ Զինաստան, կամ անհոգութեամբ և կամ երկդիմութեամբ, պաշտօնապէս հակցուց Ռուսիոյ նախարար Մ. Լէսսառի, որ Անգլիա ընդունած էր զինուորական դեր-տնօրէններու պաշտօններուն ջնջումը, այն ատեն երբ Անգլիա երբեք ղեկուցած չէր իր հաւանութիւնը այս մասին։

Հիմա խնդիրը Գերմանիոյ և Ճաբոնի հաւանութիւնը առնելու վրայ է։ Ցեսոյ պէտք պիտի ըլլայ որ բոլոր տերութիւնները ընդունին վերաշինութիւնը մինչեւ որ այդ երկաթապատ ճամբան յանձնուի չինական վարչութեան։

Ուրեմն դեռ յայտնի չէ վերաշինութեան թուականը։ Հիմակուհիմա, Ռուսիա տէր կը մնայ Կոռնտ-Միւռայէն մինչեւ Նիու-Զանկ գացող երկաթուղիին։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ ՕՏԷՍԱՅԻ ՄԷՋ

Օտէսայէն յուլիս 29 թուականով կը հեռագրեն. — Օտէսայի մէջ ժանտախտի երկու նոր դէպքեր պատահեցան, ինչ որ եօթի կը հասցնէ այս քաղաքին մէջ հաստատուած դէպքերուն թիւը։ Մահ մը պատահեցաւ։ Ամէնէն մեծ զգուշութիւնները ձեռք առնուած են արգիլելու համար աղէտին տարածումը ոչ միայն Օտէսայի, այլ և Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ։

Խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են առողջապահական կանոններուն և պատուէրներուն հակառակ վարուողներուն համար, այնպէս որ այս կարգի յանցանքի համար դատապարտուողները մինչեւ 500 ռուպլի տալու և կամ երեք ամիս բանտարկութեան դատապարտուած են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եորքէն օգոստոս 1 թուականաւ կը հեռագրեն.—Վաշինկթընի ելեւմտից նախարարութեան սթաթիստիքի դիւանէն հրատարակուած յայտարարութեան մը համար բաւական մտատանջութիւններ տեղի ունեցան։

Վերջին յունիս 30ին վերջացող ելմտական տարւոյն մէջ Մ. Նահանգներու ներածութեանց և արտածութեանց մանրամասնութիւնը տուող այս յայտարարութիւնը, Միացեալ Նահանգներուն Եւրոպայի առեւտրական արշաւին մէջ՝ անժխտելի յեղափոխական վիճակ մը կը ցուցնէ։

Միացեալ Նահանգաց արտածութիւնները, բազդատմամբ նախորդ տարւոյն, հարիւր վեց միլիոն տոլարէ աւելի պակաս են, մինչդեռ ներածութիւնները վաթսուն միլիոն տոլարէ աւելի աւելցան։ Եւրոպա մտցուած արտածութիւններն են որ ամէնէն աւելի անկում կը ցուցնեն։ Միւս կողմէ, Հիւսիսային Ամերիկայի, Ասիոյ և Ափրիկէի հետ վաճառականութեան թեթեւ յառաջացում մը կը նշմարուի։

Երկրագործական արտածութիւնները մանաւանդ նշանակելի յեղափոխութիւն մը ունին, բայց երկաթի և պողպատի արտածութիւնները հաւասարապէս զգալի նուազում մը կը ցուցնեն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Ռիվալ, 5 օգոստոս.— Ռուսիոյ կայսրը հոս հասաւ «Շթանտարտ»ով։

Մէմել.—«Հոէնձոյլրն» զբօսանաւը, ուր կը գտնուի Վիլհէլմ Բ., կէս օրէն առաջ հոս հասաւ։

Պերլին.—«Նորտ Տէօյչէ Ալկէմայնէ Զայթունկ», Ռիվալի մէջ Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ կայսրերուն տեսակցութեանը վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ երկիրներուն բարեկամական յարաբերութիւնները որ և է քաղաքական վէճով բնաւ չեն խանգարուած. կը յարէ թէ այդ յարաբերութիւնները աւելի պիտի մտերմանան թէ՝ երկու վեհապետներու և թէ ֆոն Պիւլով ու Լամսդորֆով կոմսերուն միջեւ կատարելիք կարծիքի փոխանակութիւններով։

—Այսօր կազմուեցաւ գերման Ընկերութիւն մը, որուն նպատակն է Անատոլիի մէջ գիտական ուսումնասիրութիւններ կատարել։ Այդ ընկերութեան պատուոյ նախագահ անուանուեցաւ բրոֆէսէօր Վիրխով։

—Վիլհէլմ կայսրը և Իտալիոյ թագաւորը իրենց յառաջիկայ տեսակցութեան միջոցին պիտի խորհրդակցին Զարին առաջարկին վրայ, բանակներու զօրաց թիւը նուազեցնելու մասին, որուն ջերմ կուսակից մըն է Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը։

Հռոմ.—Ճէնովայի ու Բիզայի մէջ, կէս գիշերին, երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ՝ երեք երկվայրկեան տեւողութեամբ և ստորերկրեայ թեթեւ որոտումներով։ Քարրարի ու Մասսայի մէջ ալ ցնցումներ զգացուեցան։

Բեռլին.—Ռուսիոյ կայսրը տեսնուեցաւ հապէշ պատուիրակութեան պետին հետ։ Սթալէոս Հապէշիսթանի վեհապետին պիտի յանձնէ Ռուսիոյ կայսեր ինքնագիր մէկ նամակը։

Վիեննա.— Սպանիոյ մայր թագուհին հոս հասաւ։

Պէլկրատ.—Սբուբլինան, երկար վիճաբանութենէ մը ետքը, փոխառութեան ծրագիրը ընդունեց 49ի դէմ 64 ձայնով։

Բարիզ.—Կալիֆէ զօրավարին վերջին յօդուածներէն մէկին համար Ալֆրէտ Տրէյֆիւս նամակ մը հրատարակեց, որով խստիւ կը բողոքէ Կալիֆէ զօրավարին յայտարարութեանը դէմ թէ՝ իրեն համար ներում խնդրած ըլլայ։ Ալֆրէտ Տրէյֆիւս կը յարէ թէ իր եղբօրը՝ Մաթիէօ Տրէյֆիւսի թախանձանքին վրայ միայն ընդունած էր ներումը։ Նորէն կը յայտարարէ թէ անմեղ է և թէ կ'ընդունի Կալիֆէ զօրավարին այն յայտարարութիւնը թէ Էսթերհազի գրած է Պորտրոն։

Ամսթերտամ. — Լուքաս Մէյեր պոէր զօրավարը, այսօր, այցելութիւն տուաւ Քրիւկէր նախագահին։

Հռոմ.—Իտալիոյ թագաւորը ստորագրեց 3½% նոր ռանտին հրապարակ հանուիլը արտօնող հրամանագիրը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

6 Օգոստոս 1902

Ֆրանս.	3% (3% Français)	100	67
Բէժի	(Tab. Turcs)	325	—
Դօնսօլիտ.	(R. Turque D.)	28	80
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	118	25
Պանգ. Օթթ.	1 52(Banque Ott.)	560	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	132	50

ԹԷՎԱՀԱԹ

Երզազը ասքերիյէ միւթէսիւլէրինէն վէ Լէյթերինի Սուսսուֆ բաշազատէ սաատէթլու Ալի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ թերֆիէն բիւթէյի իւլա սընրֆը էվվել թէվհիհ պույրուլմուշ տըր։

* * *

Սիւլէյմանիէ սանճաղը մուհասէպէճիլիկինէ Սիմքէշխանէ միւտիրի սապրգը Հասան Թահսին պէյ թային պույրուլմուշ վէ պու քէրրէ թահլիֆի իճրա գըլընմըշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՇՔԱԳՐԱՄՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ.— Գեղարուեստից վարժարանին կրթական և արուեստի շքագրամներու բաշխումը կատարուեցաւ առջի օր գեղարուեստից վարժարանին մէջ կայս. անձն. Սպայակոյտին տնօրէն Շաքիր փաշայի և Կայս. Պալատին քարտուղար Ճէվատ պէյի կողմէ։ Ներկայ էին նաեւ կրթական նախարար Ճէլալ պէյ, կայս. թանգարանի տնօրէն Համտի պէյ և ուրիշ պաշտօնատարներ։ Ճառերէ ետք սկսաւ շքագրամներու բաշխումը և ճարտարապետներու դասէն արծաթ մեդալ ստացաւ Միհրան էֆ. Ազարեան։ Գեղարուեստից վարժարանի ճարտարապետական ճիւղը 10 շրջանաւարտուն երկուքը հայ Միհրան Ազարեան և Հրանտ էֆ.ները, իսկ նկարչութեան ճիւղը երեք և փորագրական ճիւղը երկու հոգի որոնց մէջը Հայ չկայ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ.— Բաղաքային բժշկական վարժարանի 1317 տարուան շրջանաւարտներու կրթական միտալներու բաշխումը կատարուեցաւ նոյն օրը ժամը 7ին նոյնպէս Շաքիր փաշայի և Ճէվատ պէյի նախագահութեամբ։ Բժշկական ճիւղին անցած տարուան շրջանաւարտներէն Իպրահիմ էֆ. ոսկի, իսկ Նուրէտտին Հիւսէյին էֆ. արծաթ շքագրամներ ստացան, և դեղագործական ճիւղէն Մէհմէտ Էսատ էֆ. ոսկի, իսկ Իսկէնտէրմարգարեան էֆ. արծաթ շքագրամ։ Բժշկական ճիւղէն վկայական ստացած են 23 հոգի որոնց մէջ կան 4 հայեր, Լեւոն Մանուկեան Կարապետ Յովհաննէսեան, Միսաք Սարգիսեան եւ Յովհ. Թագաւորեան էֆ.ները. իսկ դեղագործական ճիւղէն 45 հոգի որոնց 14ը հայ են. Իսկէնտէր Մարգարեան, Յակոբ Թերզեան, Կարապետ Տինանեան, Սեդրաք Քիւլիւնկեան, Յովսէփ Ռոֆաէլեան, Յակոբ Սարգիսեան, Սահակ Տ. Պետրոսեան, Եղիշէ Բաբանեան, Պողոս Հաչխաչարեան, Կարապետ Արապեան, Ստեփան Արամայիս, Յակոբ Յարութիւնեան, Յակոբ Ճէզվէճեան, Պողոս Գրիգորեան էֆէնտիները։

ՔՕԼԵՐԱՆ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏԸ

Ալէքսանդրիա 23/5 օգոստ.— Գահիրէի մէջ քօլերայի 16 դէպք, 11ը մահացու և 5 մահ։ Ասիւթի մէջ 13 մահ։ Ապութիկի մէջ մէկ դէպք և մէկ մահ։ Մէլլաուի մէջ երկու մահ։ Տէյրութի մէջ 4 դէպք մէկը մահացու և մէկ մահ։ Կիզէի մէջ 3 դէպք, 2ը մահացու և մէկ մահ։ Մարբվայի մէջ 2 մահ,

—Առողջապահական Խորհուրդը նկատելով որ Եգիպտոսէն հեռացողները կարելի է Սուրիոյ կողմերը երթան, որոշեց սահմանագլուխին վրայ քարանթինայի զինուորական շղթայ մը հաստատել և ցամաքի ճամբով եկողներուն անցքը արգիլել։ Սուրիոյ ծովեզերքին պահպանութեանը համար երկու շղթեներներ պիտի յատկացուին որոնք բոլոր նաւերուն անցագիրները պիտի քննեն։ Մինչեւ Տարտանէլ եղած բոլոր տեղերուն պաշտօնեաներուն հրաման տրուեցաւ որ առանց քարանթինայի սպասելու Եգիպտոսէն եկող նաւերը և անոնց ապրանքները իսկոյն մաքրանոցները զրկուին։

* * *

Մինչեւ յուլիս 16 Օտեսայի մէջ ժանտախտէ 7 հոգի վարակուած է և մէկ մահ միայն պատահած։ Ռուս կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է և որոշած է առողջապահական կանոններու անսասող տանտէրերէ 500 ռուպլի տուգանք առնել և կամ երեք ամիս բանտարկել։

—Առջի օր Ալէքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի երկու դէպք։

Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ.— Պուլկարաց էկզարքը, Օսմ. Պանքային տնօրէնի օգնականը, Անատոլուի երկաթուղեաց տնօրէնը, զօրավար Պէրժէ, Պոլսոյ քարտիներու ընկերութեան տնօրէնը և անգլիական դեսպանատան գործակատարը, առջի օր, տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։ Անգլիական գործակատարը տեսակցեցաւ նաեւ Արտաքին գործերու նախարարին հետ։

ԱՆԴԼԻՈՅ թագաւորին թաղադրութեան առթիւ, յառաջիկայ շաբաթ առտու, Թարապիայի անգլ. դեսպանատան մատուռին մէջ եկեղեցական արարողութիւն մը պիտի ըլլայ դեսպանատան գործակատարին, պաշտօնէութեան և անգլ. շոգենաւերու և պահակներու սպաներուն ներկայութեան։

Ինչպէս գրեցինք, այդ իրիկունը ընդունելութիւն մըն ալ պիտի կատարուի «Իմոճը» պահակաւանին մէջ։

ՇԱՀԻՆ ՆՈՒԷՐԸ.— Պարսից Շահին կողմէ Վեհ. Սուլթանին նուիրուած եռեք գեղեցիկ նժոյգները, առջի օր, Բաքէի շոգենաւով Պոլիս հասան և պարսկական շալերով զարդարուելէ ետք առաջնորդուեցան արքունի ախոռ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՂԵՐՈՒՆ կողմէ Եւրոպայէ բերուած գործիքները նորոգելու համար, Սէնայի վարժարանին մէջ այս տարի գիշերօթիկ երկրագործական աշակերտ պիտի ընդունուին էտիրնէի, Սէլանիկի, Դոնիցայի, Դասթէմունիի, Ատանայի, Պրուսայի, Սըվազի և Էրզրումի կուսակալութեանց կողմէ։ Այս որոշումը գրուեցաւ յիշեալ նախանգնեռուն, Երկրագործական նախարարին կողմէ։

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ.— Մէհմէտ Ճէմիլ էֆ. անուն անձ մը գիմում ըրաւ Զեռընտաս պաշտօնարանին, որպէս զի իրեն արտօնութիւն տրուի Տէրէնճէի մէջ ամէն տեսակ գամերու գործարան մը հաստատել։ Խնդրակուն կը խոստանայ տարին 10ական ոսկի տալ Համազգային Անկեանցին և Սէնայի վարժարանին։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ Սէն Լուի քաղքին մէջ 1904ին բացուելիք ընդհ. ցուցահանդէսին մասին թուղթեր ղրկուեցան Կայս. կառավարութեան։

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ.— Կայս. անձն. սպայակոյտին հրամանատար Շաքիր փաշա և Կայս. պալատան քարտուղարներէն Ճէվատ պէյ, Կայս. թանգարանին տնօրէն Համտի պէյի առաջնորդութեամբ, առջի օր այցելեցին Կայս. Թանգարանը և նորակառոյց չէնքը որուն բացումը պիտի կատարուի օգոստոս 19ին, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը։

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ, հապէշական քահանան իր 9 հետեւորդներով առջի օր Սեվասատիոլէն հոս հասաւ և Պէյօղլուի Ռուսաց դեսպանատունը այցելեց և տեսակցեցաւ գործակատարին հետ, որմէ ետք ի պատիւ իրեն ճաշ մը տրուեցաւ։ Տ. Մաթէոս երէկ առտու այցելեց Յունաց Ս. Պատրիարքին, և խօսեցաւ իր Երուսաղէմի, Ռուսիոյ ճամբորդութեան վրայ և Հապէշիստանի բնակող յոյներուն վրայ։ Յունաց Պատրիարքը խնդրեց իր օրհնութիւնները հաղորդել Մենելիք թագաւորին։ Տ. Մաթէոս յետոյ եկեղեցի իջաւ։ Հապէշական քահանան չաբաթ օր պիտի մեկնի եգիպտական չոգենաւով։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ եղեռնադատ ատեանը 10 օր պայմանաժամ կու տայ Ֆէյմի ստանունով կարգ մը վնասակար հրատարակութիւններ ընող Լեւոն Չիլէնճեանի որ դատարան ներկայանայ. հակառակ պարագային իբր օրինաց անատող ամբաստանուելով պիտի զրկուի քաղաքական բոլոր իրաւունքներէն, կալուածները պիտի գրաւուին, և պիտի ձերբակալուի ուր որ գտնուի։

ԹՈՒԶԼԱՑԻ հրկիզեալները հեռագրական ուղերձ մը մատուցին կայսպալատ իրենց երախտագիտութիւնը արտայայտող, Վեհ. Սուլթանին իրենց նկատմամբ ցոյց տուած թանկագին հոգածութեան առթիւ։

ԷՐԷՑԼԻԻ հանքերուն տնօրէն Արիֆ փաշա, իր տկարութիւնը դարմանելու համար Պոլիս պիտի գայ։

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՎՆԵՐ պիտի կազմուին, որոնք Օսմ. երկրին անտառային, հանքային և այլն հարստութիւնները աւելի նպաստաւոր կերպով շահագործելու և յարաբերութեանց նոր ճամբաներ հաստատելու խնդիրով պիտի զբաղին։

Մ. ՌԱՓԱԷԼԵԱՆ էֆ. Տրապիզոնի կուսակալութեան գրաքննիչ անուանուեցաւ հայերէն գրքերու համար։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ հանգստեան թաղի Սնտուկը 625 ղրուշ ամսաթոշակ յատկացուց Հպատակութեանց Դիւանի նախագահ Տնօրէն Օնան էֆ. Պաղտասարեանի տիկնոջ։

ՅՈՅՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ վերածուելիք «Բրինքիբօ Բալաս» պանդոկը նորոգուիլ սկսած է և դասախօսութիւնները պիտի սկսին յառաջիկայ սեպտեմբերի սկիզբին։

ԻԶՄԻՐԻ Գարասու գիւղախումբին մէջ նորակազմ գիւղը «Համիտիյէ» պիտի կոչուի։

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓՔԸ, որ վերջերս եկաւ Սամսոնի չրջակաները, շատ մեծ վնասներ պատճառած է։ Մեր մասնաւոր տեղեկութիւններէն վերջ հետեւեալ լուրերը կը հասնին.

Տեղատարափը երկուշաբթի առտուանցէն մինչեւ չորեքշաբթի առտու տեւած է անընդհատ, և այնքան առատօրէն որուն մինչեւ հիմա նմանը չէ տեսնուած երբեք Սամսոնի մէջ։ Բոլոր ցորենի, գարիի և ծխախոտի արտերը հիմնայատակ եղած են. շատ մը հեռագրական ձողեր ինկած են։ Թէքքէի մէջ վնասը 50,000 ոսկիէն աւելի է, իսկ Սամսոնի մէջ 150,000 ոսկիի չափ։ Քաղքին բոլոր փողոցները լիքեր դարձած են գրեթէ. Զարշամպայի կամուրջը փլած է և այլն և այլն։

Շրջականերուն վնասները այնքան շատ են որ մինչեւ հիմա կատարուած քննութիւնները տակաւին որոշ արդիւնք մը չեն տուած։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.— Երէկ 24 վագոն ցորեն եկաւ Կ. Պոլիս։

—Երէկ 1275 պարկ ալիւր եկաւ Ալեքսանդրովքայէն իսկ առջի օր 800 պարկ Բէյօսթէնճէէն։

—Խանուէի գինը 3 ֆր. վրայ դրած է։

—Քարիւղին գինը բարձրանալու վրայ է. մնտուկը 16—18 ղրշ. է։

ՍՆԱՆԿ.— Առեւտր. դատարանը անանկ հաշկեց Մահմուտ փաշա Աւետիս Կարապետեանը։ Դատարանին անդամներէն Մարգար էֆ. Ժիւժ գոմիսէր իսկ փաստաբան Միհրան Բէրբեան և Յակոբ Պարի էֆ.ները առժամեայ սէնտիգ կարգուեցան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Բէնզբրիի մէջ անցած երեքշաբթի օր երկրաշարժի երկու թեթեւ ցնցումներ զգացուած են։

ԶԱՒԱԹԻՈՅ ՀՐԴԵՀԸ.—Գրած էինք Զալաթիա, Բերշեմպէ Բազար Տիմիդրիի կահկարասիներու վաճառատան մթերանոցին հրդեհը։ Մթերանոցը 3000 ոսկիի ապահովագրուած ըլլալով քննութիւն բացուեցաւ ծագման պատճառներուն վրայ, սակայն հասկցուեցաւ որ հրդեհը արկածի մը հետեւանք է որուն տեղի տուէր էր պաշտօնեայ մը մոմով մտնելով խոտերուն մթերանոցը։

ԿԱՏՂԱՏ ՇՈՒՆ.—Պալաթի թէքիր Սէրայ թաղին մէջ, առջի օրը, կատղած շուն մը խածաւ երկու յոյի տղաք ու աղջիկ մը, որոնք հիւանդանոց ղրկուեցան։ Շունը անասնաբուժական վարժարանը տարուեցաւ։

ՎԱՅՐԱԳ ՀԱՑՔ ՄԸ.—Մագրիգիւղ, Ճէվիզլիքի ընակիչներէն Զօրլուցի Թորոս անուն հիւան մը իրիկունը

կրբ տուն կը դառնար, դրացիներէն մէկը կ'ըսէ անոր թէ, իր տասը տարուս չուակը գողցած է իրենց երկու հաւերը։ Թորոս սասիկ բարկացած տղուն այս արարքէն, ներս կը վազէ տունէն և մէկ հարուածով կը կտրէ տղուն ականջը, և առանց խղճմտանքի կուտայ ոլիկանը ձեռքը։ Տղան անմիջապէս դիպարան կը փոխադրուի ուր պէտք եղած դարմանները կ'ընեն իրեն։ Վիճակը ծանր է։

ԳՈՂԵՐ.—Բերայի Մեծ Փողոցը, Ցելլա Սուտա դեղարանին քով Անասոլորի երկաթուղիներու վարչութեան պաշտօնեաներէն Մ. Ալպիսի տան դուռը առջի իրիկուն բաց էր և կարասիներն ալ տակնուվրայ էին։ Տանտէրը 15 օրէ ի վեր Մեծ Կղզի գացած էր ընտանիքով և իրրեւ պահապան Բաւիչ անուն Խրուաթ մը կը գտնուէր որ այդ միջոցին բացակայ էր։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Բաւիչը և ուրիշ երկու Խրուաթներ։

200 ՈՍԿԻՆՈՑ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Երէկ համառօտակի յիշած էինք գողութեան մը դէպքը. այսօր կը փութանք այդ գողութեան մանրամասնութիւնները յայտնել, որոնք բաւական հետաքրքրաշարժ են։

Մսլլթան Ահմէտի մէջ բնակող Ֆախրի էֆէնտի իր տունը 250 ոսկիի ծախելով դրամը գրպանը կը պահէ. ասիկա՝ թաղեցիներէն անուանի մէկուն ուշը գրաւելով, կը մտադրէ այդ մարդուն ձեռքէն ոնէ միջոցաւ դրամը կորզել, ու իր տունը կը հրաւիրէ չատ մը ուրիշներու հետ Ֆախրի էֆէնտին։ Քիչ մը տեսնուելէ վերջ, սիկա չունենալը կը յայտնէ որպէս զի կոչնչէ. ասոր վրայ Ֆախրի էֆ. գրպանէն ոսկի մը կը հանէ որ սիկառ մը գնեն։ Սիկառը կը բերուի, սակայն մէջը եղբ դրուելով կը հրամցուի, այնպէս որ Ֆախրի էֆ. կը մարի կ'խմեցնայ, սիկառը բերանը։ Այս միջոցին այդ թակարդը լարողները գրպանը կը խուզարկեն ու դրամը իրենց մէջ կը բաժնեն։ Քիչ յետոյ Ֆախրի էֆ. կը սթափի ու եղելութիւնը իմաց կուտայ ոստիկանութեան, որ առաջին անգամ տան տէրը կը ձերբակալէ, ու հարցաքննութեամբ կարող կ'ըլլայ նաեւ Իսարէի Մախսուսէի խահուէֆիներէն Տրապիզոն օթէլին չրջականները դեգերող Պօղոս Կիւլիանեան անուն անձը ձերբակալել, որուն վրայէն կը գտնուի 30 ոսկի 5 պանքնօթ, կէս օսմ. գաղղ. անգլ. ոսկիներ, 5 մէճիտիէ և 50 ղրուշնոց քառորդ։ Ֆախրի էֆ. ոստիկանութեան կը հաղորդէ թէ տունին մէջը գտնուողներէն մին ալ ես է. Թէեւ Պօղոս առաջ ուրացած էր։

Հարցաքննութեանց միջոցին այս գողութեան մէջ մաս ունեցող կարծուած՝ Սամաթիացի ոսկերիչ Լեւոն և եղբայրը Միսաք ալ կը ձերբակալուին ու Լեւոնին վրայէն կը գտնուի 16 ուկէս օսմ. ոսկի։ Դարձեալ Կէտիկ-Բաչա բնակող Նէսիմ ասոնց ընկերներէն մին ըլլալը կը ճանչցուի ու կը ձերբակալուի ոստիկանութեան կողմէ խիստ քննութեան ենթարկուելով։

Ձերբակալեալները ոստիկանութեան դուռը ղրկուած են։

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԱՐՔԵԹՈՒՂԹԵՐԸ ԵՒ ԹՈՂԱՎՈՒՐԴԸ

Առանց աշխատանքի հարստանալու փափաքը որքան որ հաճելի բան մըն է, այնքան մըն ալ հիւանդութիւն դարձած է մեզ համար. մանաւանդ աղքատ և էնսաֆ դասակարգերուն, որոնք այս նպատակով կ'երթան իրենց դրամը յանձնել կարգ մը չահադէտ սեղանաւորներու, որոնցմէ ոմանք 5—10 ֆր.ի ամսավճարով երկաթուղիի պարտաթուղթեր կը ծախեն, անշուշտ տէրը մնալով անոնց մինչեւ որ մասնավճարները վերջ գտնեն, և անկից ետքն ալ անշուշտ ո և է պատրուակով գրպանելու համար կամ պարգեւը, եթէ երբեք տուն կը դառնար, դրացիներէն մէկը կ'ըսէ անոր թէ, իր տասը տարուս չուակը գողցած է իրենց երկու հաւերը։ Թորոս սասիկ բարկացած տղուն այս արարքէն, ներս կը վազէ տունէն և մէկ հարուածով կը կտրէ տղուն ականջը, և առանց խղճմտանքի կուտայ ոլիկանը ձեռքը։ Տղան անմիջապէս դիպարան կը փոխադրուի ուր պէտք եղած դարմանները կ'ընեն իրեն։ Վիճակը ծանր է։

ԳՈՂԵՐ.—Բերայի Մեծ Փողոցը, Ցելլա Սուտա դեղարանին քով Անասոլորի երկաթուղիներու վարչութեան պաշտօնեաներէն Մ. Ալպիսի տան դուռը առջի իրիկուն բաց էր և կարասիներն ալ տակնուվրայ էին։ Տանտէրը 15 օրէ ի վեր Մեծ Կղզի գացած էր ընտանիքով և իրրեւ պահապան Բաւիչ անուն Խրուաթ մը կը գտնուէր որ այդ միջոցին բացակայ էր։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Բաւիչը և ուրիշ երկու Խրուաթներ։

200 ՈՍԿԻՆՈՑ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Երէկ համառօտակի յիշած էինք գողութեան մը դէպքը. այսօր կը փութանք այդ գողութեան մանրամասնութիւնները յայտնել, որոնք բաւական հետաքրքրաշարժ են։

Մսլլթան Ահմէտի մէջ բնակող Ֆախրի էֆէնտի իր տունը 250 ոսկիի ծախելով դրամը գրպանը կը պահէ. ասիկա՝ թաղեցիներէն անուանի մէկուն ուշը գրաւելով, կը մտադրէ այդ մարդուն ձեռքէն ոնէ միջոցաւ դրամը կորզել, ու իր տունը կը հրաւիրէ չատ մը ուրիշներու հետ Ֆախրի էֆէնտին։ Քիչ մը տեսնուելէ վերջ, սիկա չունենալը կը յայտնէ որպէս զի կոչնչէ. ասոր վրայ Ֆախրի էֆ. գրպանէն ոսկի մը կը հանէ որ սիկառ մը գնեն։ Սիկառը կը բերուի, սակայն մէջը եղբ դրուելով կը հրամցուի, այնպէս որ Ֆախրի էֆ. կը մարի կ'խմեցնայ, սիկառը բերանը։ Այս միջոցին այդ թակարդը լարողները գրպանը կը խուզարկեն ու դրամը իրենց մէջ կը բաժնեն։ Քիչ յետոյ Ֆախրի էֆ. կը սթափի ու եղելութիւնը իմաց կուտայ ոստիկանութեան, որ առաջին անգամ տան տէրը կը ձերբակալէ, ու հարցաքննութեամբ կարող կ'ըլլայ նաեւ Իսարէի Մախսուսէի խահուէֆիներէն Տրապիզոն օթէլին չրջականները դեգերող Պօղոս Կիւլիանեան անուն անձը ձերբակալել, որուն վրայէն կը գտնուի 30 ոսկի 5 պանքնօթ, կէս օսմ. գաղղ. անգլ. ոսկիներ, 5 մէճիտիէ և 50 ղրուշնոց քառորդ։ Ֆախրի էֆ. ոստիկանութեան կը հաղորդէ թէ տունին մէջը գտնուողներէն մին ալ ես է. Թէեւ Պօղոս առաջ ուրացած էր։

Հարցաքննութեանց միջոցին այս գողութեան մէջ մաս ունեցող կարծուած՝ Սամաթիացի ոսկերիչ Լեւոն և եղբայրը Միսաք ալ կը ձերբակալուին ու Լեւոնին վրայէն կը գտնուի 16 ուկէս օսմ. ոսկի։ Դարձեալ Կէտիկ-Բաչա բնակող Նէսիմ ասոնց ընկերներէն մին ըլլալը կը ճանչցուի ու կը ձերբակալուի ոստիկանութեան կողմէ խիստ քննութեան ենթարկուելով։

Ձերբակալեալները ոստիկանութեան դուռը ղրկուած են։

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԱՐՔԵԹՈՒՂԹԵՐԸ ԵՒ ԹՈՂԱՎՈՒՐԴԸ

Առանց աշխատանքի հարստանալու փափաքը որքան որ հաճելի բան մըն է, այնքան մըն ալ հիւանդութիւն դարձած է մեզ համար. մանաւանդ աղքատ և էնսաֆ դասակարգերուն, որոնք այս նպատակով կ'երթան իրենց դրամը յանձնել կարգ մը չահադէտ սեղանաւորներու, որոնցմէ ոմանք 5—10 ֆր.ի ամսավճարով երկաթուղիի պարտաթուղթեր կը ծախեն, անշուշտ տէրը մնալով անոնց մինչեւ որ մասնավճարները վերջ գտնեն, և անկից ետքն ալ անշուշտ ո և է պատրուակով գրպանելու համար կամ պարգեւը, եթէ երբեք ելք մը կամ նոյն իսկ արժեթուղթը։

Սակայն եթէ ամսական վճարումներէն մէկը չկատարուի, միւս բոլոր վճարումները կը փճանան, այն ատեն այնպէս որ երբ մէկը, օրինակի համար, 60 ֆր. վճարած է 100 ֆր նոց պարտաթուղթի մը համար և իր վճարումները շարունակելու անկարելիութեան մէջ է գտնուած, իր 60 ֆր ը կը կորանցնէ։ Վերջապէս, եթէ գնողը իր պայմանագիրին մինչեւ ծայրն ալ եթէ հասնի, կ'տեսնէ որ սակարանի գնէն 25 կամ 30% աւելի վճարած է։ «Մոնիթէօռ» կ'ըսէ թէ սպասաւոր մը, երկաթուղիի պարտաթուղթի մը համար 150 ֆր. վճարած ըլլալով հանդերձ, իր իրաւունքը կորսնցուցեր է, վասն զի չէր կրցած գոհացնել վճարման վերջին պայմանները։ Կառավարութիւնը սեղանաւորներուն այս շահատակութիւններուն դէմ հասարակութիւնը պաշտպանելու համար է որ օրինագիծ մը պատրաստած է, զոր կը քննէ Առեւտրական Սենեակը։ Թէեւ այս օրինագծին պարունակութիւնը յայտնի չէ, սակայն կ'երեւի թէ, զանազան կէտերու մէջ, ներշնչուած է ֆրանսական օրէնքէն, որ այսպէս պարտաթուղթերուն մէջ եղած անհամար զեղծումներէն, պարտաւորեցաւ միջամտել ժողովրդին օգտին համար։ Ֆրանսական օրէնքը կը տրամադրէ որ վաճառողը պարտի պահել ծախուած արժէթուղթերը և թէչի կրնար զանոնք ձեռքէ հանել կամ գրաւի դնել, և պարտաւոր է ցոյց տալ ամէն անգամ որ գնողը պահանջէ զայն։ Մախուած արժէթուղթերը պահելու և ուզած ատեն ներկայացնելու այս պարտականութիւնը, եթէ օսմ. օրինագծին մէջ ալ մուտ գտնէ, պիտի նեղէ մեր հրապարակին սեղանաւորները, որոնք շատ անգամ թիւեր կը ծախեն միայն, առանց արժէթուղթերը քննողին տրամադրելու տակ դնելու։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ Ն. Ս. ՕԾՈՒԹԵԱՆ

Ինչպէս յայտնի է, Ս. Հայրապետը իր ձեռնադրած եպիսկոպոսներուն մէջ մէկ կոնդակ կուտայ։

Ցուլիս 4ին, հինգշաբթի, Վանի Արարուց Ս. եկեղեցւոյն մէջ, ունկընդիրներու խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, առաջին անգամ ըլլալով կարդացուեցաւ Վանի Առաջն. Տեղապահ Գեր. Սահակ Սրբազանի եպիսկոպոսացման առթիւ, Նորին Ս. Օծութեան Հայրապետէն տրուած կոնդակը, որով ծերունազարդ Հայրապետը իր լիակարօտ ողջոյն ու օրհնութիւնները կուտար Վանայ բովանդակ երկաթազգայիններուն և Սահակ Սրբազանի եպիսկոսացման օծումը՝ մայիս 12ին Ս. Էջմիածնի վեհավայր տաճարին մէջ կատարուած ըլլալը յիշատակելէ ետք, յետագայ Հայրապետական պատուէրները կուտար հայ հօտին։

1. Զգոյշ ըլլալ միշտ չխարուելու համար ճարտարամտութեամբ և սնոտի խաբէութեամբ մեր մայրենի Ս. եկեղեցիէն և հայրենի աւանդութիւններէն զմեզ հեռացնել ուզող օտարդաւանդներէն, հաստատուն կալ Հայ. Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյն մէջ, անոր օգտին գործող ու ցվերջ հաւատարիմ մնալը պարծանք համարելով, և անոր նուիրական չահերու պահպանման համար ոչինչ խնայելով։

Հարազատ որդւոց վայել նախանձախնդիր պարտաճանաչութեամբ՝ սիրել և ձգտիլ լրիւ պահպանելու այն է՛ն նուիրական ժառանգութիւնը՝ Հայ. Եկեղեցին՝ զոր մեր պարտաճանաչ նախնիք և հարք սրբութեամբ և անարատութեամբ աւանդեցին մեզ, որպէս զի մենք ալ հաւատարմօրէն աւանդենք զայն մեր որդւոց, չլինելու հաւատարիմ պարտազանց մեր խղճի և ապագայ զաւակաց առջեւ։

2. Գործնականապէս սիրել զիրար և նիւթապէս օգնել ըստ կարեաց մէկզմէկու. քան ամենայնի միաբանութեամբ գործել եկեղեցւոյ և դպրոցներու օգտին համար։

Հայրապետական խօսքը երիցական դասուն ուղղուելով. «Տիս. և գիշեր միր ու հոգատարութեամբ հսկեցէք Ձեր խնամոց յանձնուած հօտը, որուն Հայ. Եկեղեցիէն հեռացումը ձեր բարոյական չահերու և արդիւնաւորութեան նուազումը կը յայտնէ. անոր կիւղութեամբ և անչահադիտաբար կատարեցէք հոգւոյ սրբազան պարտքերնիդ և լաւ յարգեցէք բարձր կոչումնիդ»։

Սրտի խորին բերկրութեան և յոյժ լաւ տպաւորութեան մը տակ ունկնդրուեցան այս տողերը։

ԵՐԵՔ ՆՈՐ ՄԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐ

ԳԱԼԱԹԱՆԱՆ ՈՐԱԼԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ըստ այն տեղեկագրին զոր Գալաթեան Որբանոցի նորընտիր Խնամակալները՝ Բ. Թելեան և Կ. Խաչատուրեան էֆ.ները մատուցած էին Ս. Պատրիարք Հօր, պաշտօնապէս գրուած է Թէքիրտաղի Առաջնորդին, որ երկու նոր մայրապետ ղրկէ Պոլիս։

Գալաթեան որբանոցի նոր Խնամակալութիւնը, այս կարեւոր հաստատութիւնը բարւոքելու համար իրեն ծրագիր առած է որբանոցին հիմնադիր լուսահոգի Սրբուհի մայրապետին կոտակը, որ այլեւս նուիրական է։

Այս կտակին համաձայն որբանոցը վարող մայրապետը պէտք է ունենայ իրեն աջակից վարչական մարմին մը մայրապետ քոյրերէ բաղկացած։

Այս կտակին տրամադրութեանը համեմատ երեք վարիչ քոյրերէն մին պիտի ըլլայ փոխանորդ, միւսը գանձապետ և երրորդն ալ քարտուղար։ Որբանոցի մեծ մայրապետը սոյն երեք քոյրերուն աջակցութեամբը պիտի վարէ հաստատութիւնը, և որոնցմէ մին արդէն Պոլիս է, Փիւրիկ մայրապետը որ վերջին պիտի վերադառնայ որբանոց։ Միւս երկուքն այ ինչպէս ըսինք թէքիրտաղէն պիտի գան շուտով։ Ասով Երանելւոյն մայրապետ ինքզինքը՝ՀԱՅԷԼի ուժգցած պիտի զգայ իր նոր ընկերուհիներովը։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՐՑԸ

Ինչպէս յայտնի է, Խարբերդի Հայ. Բողոքական ազգայիններէն Ցարութիւն էֆ. Խարբութեան, փափաք յայտնած էր Սանասարեան վարժարանի շինութեան համար 20000 կանգուն տեղ նուիրել, ինչպէս իր մէկ նամակովն ալ գրած էր Պարտիկ էֆ. Կիւլպէնկեանի։

Այս հողը կը գտնուի, ինչպէս Խարբերդցիներ կը տեղեկացնեն մեզ, գիրմանական վարժարանին մօտերը, քաղաքէն հեռու 10 վայրկեանի չափ հեռու։ Կիւլպէնկեան էֆ.ի նամակը Գարրիէլ Նորատունկեան էֆ.ի միջոցաւ ղրկուած էր Մելիտոսեան էֆ.ի որ քննելով տրամադրուած հողը անյարմար կը գտնէ զայն, տեղին ցած և օդին անյարմար ըլլալուն համար։

Խարբերդեան էֆ. այն ատեն կ'առաջարկէ 60000 կանգուն տեղ տալ, զայն կցելու համար միւսին, քանի որ ճարտարապետը տեղին ընդարձակութիւնը անհրաժեշտ կը դատէր։ Այն ատեն ՀՐՈ չգտնուիլը երեւան գալով, նուիրատուն յանձն կ'առնէ վարժարանին ՀՐՈՒՆ ալ հայթայթել։ Բայց աւ ալ չԷԱԼԱՐ, Մելիտոսեան էֆ. զանազան նկատումներով կ'առաջարկէ 100,000 կանգուն տեղի մը միայն վստահել վարժարանին առողջապահական ևն. կարգադրութիւնները։ Մելիտոսեան էֆ. այս մասին տեղեկագրութիւն մը կուտայ խնամակալութեան, որ այս օրերս պիտի որոշէ թէ, նուէր տրուած հո՞ղը պէտք է ընդունիլ եթէ ոչ վարժարանը պէտք է հաստատուի աւելի օդաւէտ տեղի մը վրայ, Խորէն առանց հողի դրամ տալու քանի որ Ազգը մէկու կէս միլիոն կանգուն հողի տէր է արդէն Սորսորի մէջ, որուն դիրքը չատ աւելի առողջարար և յարմար է դպրոցական ուսանողներու համար։

Ասոնք ամէնքը թէպէտ խնամակալութեան նկատումներուն մէջ են, և անիկայ պիտի ջանայ միշտ յարմար տրնօրէնութիւն մը ընել, սակայն եղած մատանշումները մեզի աւելորդ կը թուին քիչ մը, քանի որ ինչ որ ալ ըսուի կամ թողուի, Սանասարեան վարժարանը տեղէն խախտելու միտք չուենի, իրերու իր սկան երեւոյթներէն դատելով,

Ճարտարապետ Մելիտոսեան էֆ. երէկ առաւօտ այցելեց Ս. Պատրիարք հօր, իր տուած տեղեկագրին մասին բերանացի բացատրութիւններ ալ տալու, որոնք պիտի հաղորդուին խնամակալութեան։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒՐԱԿԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական պատուրակ Տ. Մուսէս եպսկ. Կէօմրիւկճեան, իր մեկնումի պատրաստութիւնները կը տեսնէ։ Առջի օր 50 ոսկի սաացաւ Պատրիարքարանի սնտուկէն, իբրեւ ճամբու ծախք։ Կիլիկիացիներու փափաքին համեմատ, փորձ օգնական մը պիտի տրուի պատրիարքարանի դիւանէն, ընտրութեան հրահանգները ճշդիւ գործադրելու համար։ Կէօմրիւքճեան որբասան մասնորդ մը պիտի մեկնի իր պաշտօնատեղին։

—Նորին Սրբազնութիւնը առջի օր այցելեց Տ. Բարթուղիմէոս սրբազանի։

ՔԱՐԱԿԷՕՄՐԻԻԿի այրեցաւեր եկեղեցիին համար եղած հանգանակութեան գումարը 1200 ոսկիի յանգած ըլլալով, 10ին հովիտոկոսի դրուած է։ Կ'ըսուի թէ Հալաճեան էֆ.ի կինը նոյն եկեղեցիին խորանը և յարակից մասերը չինել պիտի տայ և ուրիշ բարեսէր անձ մը ալ փափաք կը յայտնէ երկաթէ դռները չինել։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ գործերու վերատեսուչ Զիվէր պէյի կողմէ օգնական Պէհապէյ և Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցան Ամենս. Սրբազան Պատրիարք Հօր հետ։

Խառն Ժողովոյ Նիւանէն վերջ, առջի օր Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան այցելեցին Ս. Պատրիարք Հօր։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ փոխանորդ Գաբրիէլ եպսկ. Ճէվահիրճեան երէկ զբաղեցաւ գաւառներէ հասած զանազան գրութիւններու անօրէնութեամբ։

ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ Ս. Պատրիարքը չէր ընդունած Բուսէլի Հիսարի եկեղեցին պատարագելու հրաւէրը, թաղին Թաղ. Խորհուրդը նոյն խնդրանքով դիմում ըրաւ Եղիշէ եպս. Դուրեանի, որպէս զի յառաջիկայ կիրակի պատարագէ իրենց եկեղեցիին մէջ, որուն ծանամբութիւնն է։

Իւսկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցն՝ սկսեալ 1898 Մայիս 15 ցվերջ Նոյեմբերի 1900 տարւոյ, ըստ օրինի Տնտեսական Խորհրդոյ մատուցուած և անոր յար և նման օրինակն յիւեալ եկեղեցւոյ բակը դրուած է 'ի տես Թաղեցի ժողովրդեան՝ քան և մէկ օրուան պայմանաժամաւ։

Կը հրաւիրուին պատուարժան թաղեցիներն որ այդ հաշուեցուցակին վրայ՝ եթէ որ և է դիտողութիւն ունին, գրաւոր կերպով ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ, որոշեալ պայմանաժամուն մէջ, յորմէ յետոյ անլսելի պիտի մնայ որ և է դիտողութիւն։

24 Ցուլիս 1902

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ցունիս 9, կիրակի օր, ժամը 3 ու կէսին, տեղի ունեցաւ «Հաթիսիմեանց Պարզասիրաց»ի 23րդ տարեդարձի հանդէսը, հին եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան երկսեռ խուռն բազմութեան, որոնք եկած էին մեր այս տարուան անդրանիկ հանդէսին ներկայ գտնուելու։ Վեց օրիորդներ ընտիր կտորներ արտասանեցին, որմէ ետք 3 հրաւիրեալ անձեր յաջորդաբար խօսեցան, առաջինը դրուատեց խնամակալուհեաց նպատակը և յորդորեց որ պարզասրտութեան հոգին տարածեն հայ իգական սեռին մէջ. և վերջացուց իր առեւնաբանութիւնը։ Բ.ը բեմ ելլելով խօսեցաւ «Հաւատարիմ դատիարակուհի» մը ճշմարիտ պարտականութիւններու վրայ։ Գ.ը գովեց կանանց ձեռներեցութիւնը, հրաւէր կարդաց անոնց որ գպրոցին սանուհիները և վարչութիւնը քաջալերելու համար, ձեռագործները սպառելու միջոցներ գտնեն և աշխատին։ Նախագահին օրհնութեամբ վերջացաւ հանդէսը։ Թէեւ հանդէսը սարքելու համար չատ աշխատանք թափուած էր, սակայն օրը կիրակի ըլլալուն, գրեթէ ամէն ոք գիմած էր հոն, և աղմուկն էր որ կը տիրապետէր, անոր համար չատ բան չհասկցուեցաւ։ Կ'երեւայ թէ յանձնաժողովի անդամներն ալ, կարգ ու կանոնը գործադրելու անկարող ըլլալով, բացակայութեամբ կը փայլէին։

Ազգանական կրթարան.— Այս տարի սոյն կրթարանը նուիրեց 7 ընթացաւարտներ, որոնք յունիս 20ին, հետաքրքիր հանդիսականներու խուռն բազմութեան առջեւ կարդացին իրենց թեզը. Պ. Ա. Թովմասեան «Էճէնէպ լիսանըն էէմմիյէթի», ուր ցուցուց որ օտար լեզուի տեղակ անհատ մը, թէ՛ արուեստի, թէ՛ ուսման և թէ առեւտուրի մէջ կրնայ յաջողիլ, քաղաքակրթեալ ազգերու ընձեռած դիւրութիւններէն օգտուելով։— Պ. Գ. Ճիպէնկեան, «Մեր փոքրիկները». նկարագրեց որքերուն հանդէպ մեր արդի հոգացումը, և խնամելու կերպը չատ թերի է, ըսաւ և թելադրեց անոնց ապագայ վստահութեան ներքեւ առնելու համար տարբեր մեթոտի մը հետեւիլ և գործնական կրթութիւն տալ։ Պ. Թ. Մէրճէնեան մատանիշ ըրաւ դպրոցականներու պարտականութիւնները և կատարելիք դերը ընկերային ու է վիճակի մէջ։ Պ. Կ. Տէմիրճեան «Մախսել բայց խնայելով», շուայլութեան, թէ անձնական և թէ ընկերական տեսակէտէ յուռի հետեւանքները ցուցնելով խնայողութիւնը գովեց։

Իսկ Պ. Մ. Արարատեան, «Թապիի գուվվէթլէրէն խթիֆատ իթմէք». և դիտեց որ բնական զօրութիւնները նուաճել, և իրր շարժիչ ուժեր գործածել. օգուտներ պիտի ընձեռէ մարդուն. Պ. Տ. ՃԷպէճեան, «սանսաթ վէ մէզունլար» ցցուց որ դպրոցականները միշտ հեռու կը փախչին արհեստներէ. իրենց աչքը միայն ուսուցչութեան և մի քանի զբաղումներու վրայ սեւեռելով, իրենց թշուառութեան պատճառ կ'ըլլան. և թելադրեց շրջանաւարտներն որ արհեստներն անարգ աչքով չդիտեն, այլ սիրով և յօժարակամ մրցնեն այդ ասպարէզը. քան զ որթէ արհեստները և թէ առեւտուրը իրր ախոյեան պաշտպան են Եւրոպական մրցման դէմ։ Յետ այսոցիկ դպրոցի տեսուչը «հուսկ բանքը» խօսեցաւ չբրջանաւարտներուն և վկայականներն բաշխեց։ Ապա բրօֆ. Ցարութիւն Յովհաննէսեան, Այնթապի բողոքական որբանոցի հիմնադիրն ու անորէնը, հանդէսէն ազդուելով բեմ ելաւ, գովելով գովեց Ազգանական կրթարանը, յետոյ խօսք ուղղեց բրօֆէսէօր Ա. Պէզճեանի, որուն դէմ հակառակութիւն ունէր, ըսելով. «մեր բարեկամը, բրօֆ. Պէզճեան անհուն ուրախութիւն պիտի զգայ այս հանդէսին ներկայ գտնուելով. նաև պիտի ցաւի։—պիտի ուրախանայ, քանզի ուսման և կրթութեան ճշմարիտ բարեկամը այդ կ'ընէ երբ կը տեսնէ որ դպրոց մը այնքան յառաջդիմած է, պիտի ցաւի քանզի այս կրթարանը Գալէճէն աւելի յառաջդիմած է։» Ազգանական հոգաբարձութիւնն որ բարոյական ոյժ ունի այս տեսակ խօսքերէն չխաբուելու, պաշտօնապէս հերքեց խօսքին վերջին մասերը։

Այնքան ԱՐԳՈՍ

ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ

Երկաթուղին բաղդատաբար չատ բարձր մնաց երէկ իրիկուն։ Իսկ օսմ. քննսօլիտը թէև վրայ չդրաւ. բայց բացուածին պէս մնաց և չատ հատատ կը բռնուի։ Վերջին օրերս է որ Սակարանական աչխարհէն և մանաւանդ Բարիզէ և Գրիւքսէլէ սատացուած լուրեր յոյս կուտան թէ, օսմ. քննսօլիտը մօտ օրէն ա՛լ աւելի պիտի բարձրանայ չատ նպաստաւոր պայմաններու մէջ։ Այս նպատակաւ ինչպէս մէկ-երկու չարաթէ ի վեր, նոյնպէս և հիմա այս յարգի «Ֆոնտօ»ն գնելու հակամէտ են թէ եւրոպական և թէ մեր Սակարանին մէջ։ Անոնք որ ունին Օսմ. քննսօլիտէն, չատ դժուարահաճ են ձեռքէ հանելու և այս անգամ ալ ինչպէս ըսինք սկսած են երկաթուղի գնել։

ՊԱՐՈՒՐ

ՍԱՐՐԱՖԻՏԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսկ. Ռումիլի ագչ. գաբ.	31—16
» » էն եիւքսէք	31—19
» » էն աչաղը	31—11
Բուսմէլի չըմէն. ագչմ գաբա.	117—5/8
» » էն եիւքսէք	118—
» » էն աչաղը	117—

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Բէժի ագտիսնը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—17
» Բ.	—85
Թրամվայ	5—50
Ժուխանա	1—40
Օպլիկասիոն Թրամվայ	495—
Ասիւրանս	3—80
Գոլբոլասիոն	0—08
Գոմմէրսիալ	0—10
Լոլիսսմ	73—
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	421—
Թրանսվասալ	136—
Բրիթիշ Թանվիլաթը	496—
Անսաուլը չըմ ագտիսնը	10—33

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրաը 100 ղ. ասն	ղ. բր.
Պէյազ մէճիտիէ ֆարգը	108—02
Մէթալիք	102—
Ինկիլիզ լիրաը	110—03
Ֆրանսըզ ալթունը	87—24
Բօլ	90—
Գրէմիզ ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—58

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 5 օգոստոս

Ինկ. էհամը Ինկ. լիրաը	94—81
Օսմ. էհամը գաբանը	28—37
» » Բ	54—50
» » Գ	29—75
Օսմանլը Պանգաը	12—50
Մըսրը Տուլ. մութթահրէթ	109—63
Գուլկար իսթիգրազը	91—75
Գամպիո Բարիզ 3 այ վասէթ	25—33¾
Թրանսվասալ	5—31
Շարթրէթ	2—97

Բարիզ 5 օգոստոս

Ֆրնս էհ. 3% ֆր.	100—75
Եէնի Օսմ. էհամը գաբանը	28—67
Բուսմէլի չըմէնտֆէրի	119—25
Օսմանլը Բէժիսի էհամը	325—
» Պանգաը	560—
Գիրիսի Լիմիէ	1058—
Իթալիա էհամը	102 05
Բուիորիթէ Թիւրք	
Օսմանիյէ	482—
Տուան Օթոման	503—
Սբանեալ	80 - 95
Թրանսվասալ	136—50
Էժիպսիէն իւնիֆիէ	111—80
Շարթրէթ	77—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—05
Բարիզ 3 այ վասէլի	22—86½
Ֆիորէն Մանտա	21—78

Վիէննա 5 օգոստ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	239—70
Բուսմէլի չըմէնտֆէրի ֆր.	111—50
Օսմանլը Բէժի ագտիսնը	295—

Գէրլին 5 օգոստ.

Բուսմէլի չըմէնտֆի (մարգ)	114—90
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	20—340

ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ

Խօսելու, Կարդալու եւ Գրելու

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

MÉTHODE PRATIQUE
De Langage
de lecture et d'écriture

Եթէ այս նոր հեղինակութեան չնորհիւ ալ Գաղղիերէն լեզուն չսովրիք, ուրիշ միջոցի մի՛ դիմէք. ապահովապէս ընդունակութիւն չունիք. որովհետեւ այնչափ ԴԻՒՐՈՒՍՈՑՑ և ԲՆԱԿԱՆ մէթոտի մը հետեւած է այս գրքին հեղինակը որ, ամէնէն կուլ տղան կամ մոռացկոտ մարդն իսկ առանց յոգնելու և առանց զգալու ինքնաբերաբար կը յառաջանայ գաղղիերէնի մէջ և օր մ'ալ կը տեսնէ որ ամէն բան կրնայ խօսիլ նոյն լեզուով, ամէն գրուած կը հասկնայ և ամէն բան կը գրէ անսխալ օր քերականական ճշդութեամբ։

Մինչեւ հիմա այսչափ գործնական դասագիրք մը չէ հրատարակուած, ո՛չ մեր մէջ և ո՛չ ալ օտար լեզուներու մէջ։ ԳԻՐՔ չէ ասիկա, ՓՈՐՁ ԴԱՍԱՏՈՒ մ'է որմէ կրնայ գաղղիերէն սովրիլ թէ՛ դպրոցական տղան և թէ՛ գործի տէր անձը։

Գինն անհաւատալի կերպով աժան

3 ՂՐՈՒՇ

Դպրոցներու և մեծաքանակ գնողներու.

ԴՈՀԱՅՈՒՑԻՉ ԶԵՂՋ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ՆԻՆ ԹԷՖԹԻՐԻԱՍԸ (65)

ՄԻՍԹԱՆԹԸԳԸՆ ԷՍՐԱՐՔ

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ

ԲԻԷՐ ՏԷԼԳՈՒՐ

Ք.

ԻՍԹԻՆԹԱԳ

Մագսիմ էարարը տէրունինտ հրգիտուպ, քիմսէեէ թանքթմագ իսթէմէզ իսի. հէր պու էֆքեար կէնճ ատէմին ագլընա օ տէրէճէ սէրի կէլսի քի, հէրսինին միւտտէթի անճագ պիր գաչսանիէ սիւրտու։

Մ. Բէրնօլէն, պու տիւլիւնճէլէրին նէտէն իլէրի կէլտիեինի անլաեամանաբագ, պու մուխթասար սիւքիւտէն, պիչարէ մաղունդն իթթիհամընա միւֆիտ պիր խիւլասա իխրաճ իլէ, Մագսիմին քէնտինին մուհաֆազա իթմէք իչուն սախթէ պիր թավր գուլլանտըղընա զահիպ օլտու. լաքին միսթանթրգդն թէխաեիւլաթը, կէնճինքինէն ֆարգը իսի։

Մ. Բէրնօլէն սիւալինի թէքրար իտէրէք, Մագսիմ՝.

—Իսմիմ Մագսիմ տիր,